

ГЕНДЕР ТА РЕЛІГІЯ

Кирпа Ю.О.

Науковий керівник – канд. соц. наук, доц. Омельченко В.В.
Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії,
м. Харків, Україна
тел. +38(063) 389-11-43, e-mail: yuliia.kyrpa@nure.ua.

This work is devoted to the study of what images of women and men Christianity and Islam form, and what models of behavior are normalized for them. To achieve this goal, a number of tasks was solved, in particular, fragments of the religious texts of the Bible and the Koran were analyzed, scientific sources devoted to the problem of the influence of religion on gender relations were analyzed.

Наразі, незважаючи на суспільні зміни, які відбуваються під впливом наукового і технічного прогресу, різноманітних технологічних досягнень, релігія продовжує відігравати важливу роль у житті сучасного світу, активно виконуючи функції фундаментального соціального інституту, зберігаючи традиційні та створюючи нові форми релігійності і духовного життя.

Релігія є чинником формування стандартів поведінки та відносин людей, зокрема гендерних, та до певної міри визначає рівень гендерної рівності в соціумі. Так, за 2021 рік у рейтингу країн за індексом гендерного розриву перші місця посідають саме ті країни, в яких відсоток населення, що сповідує атеїзм, дуже високий. Дискримінація та переслідування нерелігійних жителів у 2017 році виявлені у тридцяти країнах: Афганістан, Бангладеш, Бахрейн, Бруней та інших. У дванадцяти із них віровідступництво карається смертною карою. Більшість країн цього списку знаходяться на 122-162 місцях у світовому рейтингу за індексом гендерної нерівності.

Оскільки християнство та іслам належать до числа найпотужніших світових релігій, актуальним є виявлення того, як саме ці релігії впливають стан гендерних відносин.

Метою даної роботи є дослідження того, які образи жінок та чоловіків формують християнство та іслам та які моделі поведінки для них унормовують. Для досягнення зазначеної мети було вирішено низку завдань, зокрема проаналізовано фрагменти релігійних текстів (Біблія, Коран); проаналізовано наукові джерела, присвячені проблемі впливу релігії на гендерні відносини.

За результатами опрацьованих матеріалів слід зазначити, що для християнства типовими є два образи жінки: по-перше, це образ Єви, яка уособлює грішницю і відповідальна за вигнання перших людей з раю; по-друге, Діви Марії, яка символізує вічну жіночність, чистоту, незайманість.

З розвитком даної релігії непорочність Марії дедалі більше звеличується, підкреслюючи дволикість та підлість Єви. Отже, створюється уявлення про жінку як істоту, що є втіленням або досконалістю, яка через свою божественну природу у повсякденному житті майже не зустрічається, або як істоту, яка символізує гріховність. Очевидно, що християнству властиве звеличення ідеалу «непорочного зачаття», якому надається статус більш цінного, ніж фізичному, плотському, яке бачиться як «порочне», «гріховне». У біблійних текстах знаходять відображення гендерно-асиметричні рекомендації та жорсткі заборони, адресовані жінкам, які наказують їм «вчитися в безмовності» та не претендувати на роль духовних вчителів. На думку фахівців, такі заборони, спрямовані жінкам, у текстах зустрічаються частіше, ніж схожі рекомендації чоловікам.

Текст Корану малюють образ чоловіка та жінки як істот рівних перед Богом, які повинні виконувати суспільні обов'язки відповідно до своїх потреб, здібностей і талантів, тобто природи. Але при цьому природа чоловіків та жінок уніфікується, не визнається те, що всередині цих гендерних груп може існувати певне різноманіття. У чоловіків та жінок є взаємні зобов'язання, але, оскільки чоловік в ісламі є годувальником, і, відповідно, несе відповідальність за матеріальне забезпечення сім'ї, у разі виникнення розбіжності у питанні господарювання останнє слово залишається саме за ним. Тобто здатність жінки контролювати порядок речей та піклуватися про благополуччя родини фактично не визнається. Жінку розглядають як істоту фізично слабку, вразливу та несамотійну, таку, яка потребує піклування з боку досконалішої істоти – сильної, розумної та самотійної – чоловіка.

Підсумовуючи, слід зазначити, що традиційні релігії – християнство та іслам – безпосередньо впливають на формування гендерних стереотипів, уявлень про маскулітності та фемінності, і, відповідно, на те, яким чином вибудовуються гендерні відносини у суспільстві. Типовими для релігійних текстів є патріархально орієнтовані погляди на ролі, які мають виконувати жінки та чоловіки. Ними впроваджуються маскулінізовані стандарти поведінки та мислення, які є підґрунтям для гендерної ієрархії, де жінки посідають підпорядковані позиції. Жіноча природа трактується як «гріховна» та недоскональна, відмінно від чоловічої. Це виглядає як обґрунтування гендерної нерівності та виправдання дискримінації жінок.

Перелік використаних джерел:

1. Гольденберг Я.М. (2017). Гендерная теория – ключевая герменевтика в психоанализе религии. Т. В. Малевич, К. М. Антонова, К. А. Колкунова (Ред.), Современная западная психология религии: Хрестоматия (с. 234- 257). ПСТГУ.